

Utbildnings- och forskningsstrategier vid Örebro universitet för perioden 2011–2013

I Örebro universitets vision *Det unga universitetet för växande människor* betonas universitetets strävan att bli ett forskningsuniversitet och en innovativ aktör i kunskapssamhället. Universitetet har ett ansvar för att genom utbildning, forskning och samverkan aktivt delta i samhällets utveckling. Samtidigt ska universitetet producera ny kunskap och inta ett kritisk-analytiskt förhållningssätt till sig själv och det övriga samhället. All verksamhet vid universitetet ska genomsyras av omsorg om framtiden och naturen så att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd samt rättvisa.¹ För universitetet är jämställdhet mellan kvinnor och män både en grundläggande demokratifråga och en stark kvalitetsfaktor inom utbildning och forskning.²

Ett universitet är en livaktig mötesplats för samtal om vetenskap, kultur och politik; en miljö som attraherar lärare, forskare och studenter nationellt och internationellt. Vårt universitet ska vara en arena för kunskap, bildning och kritik och genomsyras av en kvalitetskultur som står sig väl i jämförelse med andra ledande universitet. Här ska bedrivas forskning med sådan standard att den framgångsrikt konkurrerar om forskningsmedel. Utbildning och forskning/konstnärligt utvecklingsarbete ska knyts samman så att de stödjer varandra i kompletta miljöer. Tre fakultetsnämnder ansvarar för kvalitetssäkring och kvalitetsuppföljning i utbildning och forskning/konstnärligt utvecklingsarbete inom sina respektive områden; medicin och hälsa, humaniora och socialvetenskap, samt natur, teknik och ekonomi. Utbildningsvetenskapen och lärarutbildningen ska under perioden få en ny organisatorisk form och hemvist.

Utbildning vid Örebro universitet ska vara ett attraktivt karriärval. Universitetet behöver balansera mellan att å ena sidan svara upp mot ett behov av friare studiegångar, en efterfrågan på uppdrags- och påbyggnadsutbildningar, och en variation av undervisningsformer, och å andra sidan säkerställa utbildningarnas volym, stabilitet, progression och ekonomi. Studenterna vid universitetet ska kunna tillägna sig fördjupade ämneskunskaper, bildning och kritisk skolning, praktiska kunskaper och färdigheter. Studietiden ska stödja deras personliga utveckling, och inbjuda till deltagande och inflytande såväl inom den egna utbildningen som inom universitetets olika verksamheter. Väl fungerande kontakter mellan lärare och studenter är avgörande för att nå framgång i lärande och undervisning. Stor vikt ska läggas vid att ytterligare synliggöra och

förbättra lärarnas pedagogiska kompetens och meritering. Vid Örebro universitet har såväl vetenskaplig produktion som pedagogisk förmåga och kunskap ett meritvärde; pedagogisk skicklighet ska bedömas med samma omsorg som vetenskaplig vid anställning av lärare. Doktorander som undervisar ska ha genomgått högskolepedagogisk utbildning eller ha motsvarande kompetens.

Vid Örebro universitet organiseras och bedrivs **forskningen** och kunskapssökandet både i ämnen och i mer problemorienterade kompetensområden och mångvetenskapliga forskningssamarbeten. Ledande forskning kräver långsiktighet och prioritering. Detta förutsätter en beredskap att anpassa verksamheten till den vetenskapliga frontutvecklingen och till förändringarna i det omgivande samhällets kunskapsbehov och problemformuleringar. Universitetets ambition är att utveckla och upprätthålla en hög vetenskaplig kompetens inom ett antal tydligt definierade områden. Därutöver behövs en tillräcklig ämnes- och kompetensmässig bredd för att fullgöra universitetets utbildningsåtaganden på grundnivå och avancerad nivå.

Det **systematiska kvalitetsarbetet** ska bidra till att universitetets övergripande mål uppnås och till framväxten av en kvalitetskultur där resultaten från kvalitetsarbetet lyfts fram och belönas.³ Ett nytt program för kontinuerlig kvalitetsutveckling av utbildningen på samtliga nivåer har tagits fram. Här ingår periodiskt återkommande utvärderingar av program och examina. Verksamheten ska kvalitetssäkras i tre cykliska förlopp; löpande utvärdering (t ex kursvärderingar), årsvis utvärdering samt fördjupad översyn vart fjärde år.

Universitetet ska utveckla **gränsöverskridande samverkan** som omfattar utbildning, forskning och innovation, både internt och externt. Huvudprincipen är att samverkan ska leda till mervärde för alla parter; för universitetet, för medarbetaren, och för den externa parten. Förmågan att fånga upp idéer och frågeställningar från det omgivande samhället, se samband och ta initiativ till samarbeten måste vara central för utvecklingen inom alla vetenskapsområden. Balansen mellan öppenhet och integritet är en grundläggande etisk fråga som ska beaktas vid alla samarbeten. De till akademierna knutna **innovationsråden** är centrala verktyg i samverkansarbetet. De ska medverka i förnyelsen och utvecklingen av universitetets kontakter med externa aktörer och också bidra till att stärka samspelet och nätverket mellan akademierna och olika kunskapsområden inom en akademi.

Genom den **alumnverksamhet** som etablerats har universitetets möjlighet att följa upp och hålla kontakten med studenter efter avslutad utbildning avsevärt förbättrats. Ett aktivt och utvecklat alumnarbete är ett viktigt forum för kontinuerlig återkoppling som bidrar till förbättrad kvalitet i utbildningarna. Akademierna får genom alumnerna tillgång till en resurs för förnyelse, utveckling och marknadsföring av utbildningsutbudet samt för spridning av forskarnas arbete.

I universitetets vision framhålls att **mångfald** utgör en tillgång och här betonas vikten av att alla de människor som är verksamma vid universitetet uppmuntras till att utvecklas och bidra till helheten.⁴ Tillgänglighetsfrågorna är viktiga för att inte utestänga någon från möjligheten att delta i universitetets verksamhet och de ska beaktas i verksamhetsplanering och budgetarbete. För att lyckas i vår strävan att ytterligare stärka universitetet krävs en utveckling av det europeiskt

inriktade samarbetet inom utbildningen och forskningen, liksom en förstärkning av det internationella engagemanget inom universitetet. Det långsiktiga syftet är att skapa förutsättningar för gemensamma initiativ och utbyten inom såväl utbildning som forskning. Avtal om organiserat internationellt samarbete och student- och lärarutbyte bör ingå med ett mindre antal lärosäten som har en väletablerad verksamhet på samtliga akademiska nivåer.

Utbildningsstrategiska målsättningar

Örebro universitet ska erbjuda utbildningar – både program och kurser – av hög kvalitet, där innehållet i studentens lärande och personliga kunskapsutveckling står i centrum. De ska kännetecknas av förnyelse och vara jämförbara med utbildningar vid de ledande nordiska universiteten. Satsningar på pedagogisk utveckling och akademisk kvalitet ska prioriteras, studenternas engagemang och inflytande uppmuntras och de internationella inslagen öka.

Att använda den forskning som bedrivs vid universitet som ett permanent inslag inom utbildningen på grundnivå och avancerad nivå ska vara ett naturligt arbetssätt för att på så sätt bygga upp kompletta miljöer.

1. Attraktiva och nyskapande utbildningar

Örebro universitet ska erbjuda attraktiva och nyskapande utbildningar på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Utbudet ska inkludera fortbildning, specialisering och vidareutbildning för redan yrkesverksamma. Det ska utvecklas mot bakgrund av en god omvärldsanalys och med hänsyn till universitetets interna förutsättningar.

- Örebro universitet ska fortsatt erbjuda och vidareutveckla konkurrenskraftiga program med tydlig professionsinriktning som är förankrade i kompletta miljöer där forskning och utbildning ömsesidigt berikar varandra. För den kommande perioden är en viktig målsättning att fortsätta erbjuda lärarutbildning. Även arbetet med att etablera en läkarutbildning fortsätter.
- Utbildningen på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå ska utvecklas till innehåll, uppläggning och examination så att den baseras på aktuell forskning och beprövad erfarenhet, samt vara förankrad i universitetets forskning. Redan på grundnivå ska studenterna komma i direktkontakt med kunskapsutvecklingen inom forskning/konstnärligt utvecklingsarbete. De ska också erbjudas möjlighet att utveckla kontakter med näringsliv och offentlig verksamhet genom praxisnära inslag inom utbildningen. Studenterna ska även tillägna sig goda kunskaper och färdigheter i informationssökning och biblioteksanvändning, IT-användning, muntlig och skriftlig kommunikation samt annan aktuell färdighetsträning.
- Utbudet av program och kurser på grundnivå ska vara brett och lockande för olika grupper av studenter. Utbildningsutbudet på avancerad nivå ska byggas upp, successivt och realistiskt, företrädesvis i samverkan mellan flera huvudområden inom ett gemensamt utbildningsområde eller i samverkan med andra lärosäten. Masterprogrammen ska ha en stark

forskningsanknytning med utvecklade internationella kontakter och hög andel seniora forskare som medverkar i utbildningen. Självständiga arbeten på både grundnivå och avancerad nivå ska, när så är möjligt, genomföras i anslutning till pågående forskningsprojekt. De ska i huvudsak handledas av och alltid examineras av disputerade lärare. På **forskarnivå** ska utbildningen bedrivas antingen inom en ämnesbaserad forskningsmiljö eller inom ramen för en forskarskola. Doktoranderna ska ges möjlighet att delta i stimulerande idéutbyten med seniora forskare på campus och på konferenser, seminarier och kurser vid andra svenska och utländska universitet. De avhandlingar som läggs fram vid universitetet ska hålla vetenskapligt hög kvalitet. Utöver gedigen hantverksmässig kunskap ska doktoranderna tillägna sig god forskningssed och forskningsetik.

2. Akademisk kvalitet och pedagogisk utveckling

Utbildningen vid Örebro universitet ska genomföras i nära samband med forskningen och hålla en internationellt hög klass. Andelen disputerade och pedagogiskt meriterade lärare ska vara hög. Akademisk kvalitet i utbildningen på alla nivåer ska utvecklas så att jämställdhet, mångfald och hållbar utveckling får rättmätigt utrymme och ständigt beaktas.

- Utbildningsutbudet ska på samtliga nivåer hållas aktuellt och värderas fortlöpande genom periodiskt återkommande utvärderingar av program och examina. På basis av dessa värderingar ska revideringar och omprioriteringar genomföras. Kursutvärderingar är ett värdefullt verktyg i kvalitetsarbetet. Kursvärderingar och kursutvärderingar ska genomföras på alla nivåer och ligga till grund både för arbetet med att vidareutveckla och revidera kurser, och för att utveckla arbetsformer. De ska följas upp och resultaten ska återkopplas till studenter och lärargrupper.
- Universitetet ska se till att examinationen av studenter är tydlig och baserad på för studenterna kända kriterier, regler och procedurer. Den undervisande personalen ska ha den kompetens som krävs för att undervisa på akademisk nivå och läromedel, bibliotek, datorer, laborationsmöjligheter och studievägledning ska finnas i tillräcklig omfattning.⁵ Väl fungerande kontakter och samtal mellan studenter och lärare är betydelsefulla för att nå framgång i lärande och undervisning och ett viktigt inslag i den akademiska kvaliteten inom den högre utbildningen. Såväl innehållet i och andelen "lärarledd tid" inom de olika utbildningarna och kurserna ska ses över.
- Nya program ska kvalitetssäkras. Beslut om att ansöka om examensrätt och inrätta nya utbildningar ska baseras på en noggrann analys av motiven för inrättandet och hur väl de ansluter till universitetets strategiska mål. Vetenskaplig kvalitet, rekryteringspotential, samverkan över akademi och programgränser, arbetsmarknadsbehov, planerade arbetslivskontakter, ekonomi och eventuella konsekvenser för andra utbildningar ska prövas.
- Samtliga lärare ska medverka i utbildningen på grundnivå och avancerad nivå. Lärarna ska ges möjlighet att bedriva forskning alternativt konstnärligt utvecklingsarbete och/eller utveckla sin pedagogiska kompetens. Särskild tid för kompetensutveckling avsätts för samtliga lärare.
- Medarbetarnas kompetens ska utvecklas för att svara mot förändrade krav och efterfrågan på utbildningarnas inriktning och innehåll.

3. Aktiva lärande studenter

Studier vid Örebro universitet ska erbjuda studenterna mångsidig kunskapsutveckling och ge goda möjligheter till bildning, personlig utveckling samt vidgade perspektiv, nationellt och internationellt. Studenternas inflytande och deltagande ska uppmuntras och prioriteras.

- Studenterna ska erbjudas en kreativ lärandemiljö och utbildningar som på ett positivt sätt utmanar och utvecklar deras kritiska tänkande, konstnärliga förmågor och bildning. För att uppnå detta behöver universitet vara en levande mötesplats för fortlöpande samtal om vetenskap, kultur och politik som engagerar såväl lärare som studenter.
- Studenters inflytande och delaktighet är en kvalitetsfråga. Studenternas rätt till formellt, reellt och diskursivt inflytande säkerställs genom att de på samma villkor som andra deltar i beredande och beslutande organ på samtliga nivåer. Verksamhetsföreträdare och organ inom universitetet ska aktivt bevaka att detta säkras. Engagemang, medinflytande och medansvar i utbildningen stimuleras genom ett kvalitetsarbete med aktiv studentmedverkan och goda återkopplingsrutiner.

4. Internationalisering och gränslös samverkan

De internationella inslagen i utbildningen vid Örebro universitet ska vara betydande och omfatta allt från internationalisering på hemmaplan till studier vid ett utländskt lärosäte. Universitetet ska bidra till utvecklingen i regionen. Samverkan ska utvecklas både internt och externt.

- Utbildningssamarbete ska utvecklas på nationell och internationell nivå, och formaliseras med ett mindre antal utvalda lärosäten.
- Internationaliseringsarbetet ska utveckla de båda kärnverksamheterna utbildning och forskning, samt på ett mer generellt plan medverka till och stärka de studerandes kulturella kompetens och omvärldskännedom. Internationalisering är en central uppgift för fakultetsnämnderna att ta hänsyn till vid principiella överväganden och viktiga beslut som rör samtliga utbildningars inriktning, utveckling och resursbehov. Program med internationell rekrytering bör bedrivas i anslutning till universitetets starka forskningsmiljöer och företrädesvis i samverkan med ett eller flera utländska universitet.
- Den internationella dimensionen av högre utbildning vid Örebro universitet omfattar såväl innehåll i litteratur, kurser och föreläsningar, som utbyte av erfarenheter och besök. Studenterna bör erbjudas möjligheter till internationella kontakter och internationella miljöer också på hemmaplan. Det bör finnas möjlighet att bedriva delar av utbildningen vid utländska lärosäten och studenterna ska uppmuntras att ta detta steg. För det internationella studentutbytet ska det finnas ett tillräckligt samordnat utbud av kurser med undervisning på engelska. Kurserna ska utformas så att de främjar integration av internationella och nationella studenter.
- Samverkan med regionala aktörer (näringsliv, kommun, landsting m fl.) ska fortsatt upprätthållas och utvecklas. Samverkan ska utmynna i professionsutveckling och kompetensutveckling för redan yrkesverksamma, uppdragsutbildningar samt i nya attraktiva utbildningar och verksamhetsrelevant återkoppling till redan existerande utbildningar.

Forskningsstrategiska målsättningar

Forskningen vid Örebro universitet ska kännetecknas av hög kvalitet och långsiktighet, samt vara jämförbar med den vid ledande universitet, nationellt och internationellt. Hög vetenskaplig, konstnärlig och pedagogisk kompetens ska utvecklas och upprätthållas inom tydligt definierade vetenskapliga forskningsområden. Örebro universitet strävar efter att utvecklas som ett forskningsuniversitet med en jämförelsevis begränsad, men i relation till sina forsknings- och utbildningsåtaganden, adekvat disciplinbas. Forskningen ska i ökande grad utbildningsanknytas. De internationella inslagen ska vara betydande.

1. Kvalitet och forskningsstrategiska satsningar

Kontinuerlig kvalitetssäkring och återkommande jämförelser med framstående lärosäten är viktiga. Som ett komplement till den utvärdering som regelmässigt sker i form av vetenskaplig peer-review måste fungerande system för återrapportering och kvalitetskontroll etableras. Universitetet ska finna former för kvalitetsbedömning som tar hänsyn till olikheterna mellan forsknings- och publiceringstraditionerna inom skilda vetenskapsområden.

- Örebro universitet genomför under åren 2010–2011 en omfattande process för att på kvalitetsmässiga grunder identifiera ett antal starka forskningsområden. Dessa styrkeområden kommer att ligga till grund för universitetets arbete med att garantera fortsatt konkurrenskraft.
- För att stärka universitetets forskning ska det interna fakultetsövergripande resursfördelningssystemet vidareutvecklas och anpassas för att stödja universitetets forskningsstrategiska överväganden. Befintliga forskningsresurser ska fördelas efter tydliga kvalitetskriterier – som exempelvis publicering, andel externa medel och genomströmning inom utbildning på forskarnivå – och i enlighet med strategiska beslut. Kvalitetskriterier ska utvecklas även för resursfördelningen till miljöer där forskning och utbildning av hög kvalitet stödjer varandra, det vill säga kompletta miljöer. Förmågan att driva kreativa och produktiva forskningsmiljöer ska premieras. Målsättningen är att universitetets framgångsrika forskare ska gynnas i den interna resursfördelningen.
- Humaniora, och delar av den samhällsvetenskapliga forskningen, är generellt sett inte uppbyggda enligt en modell med stora forskningsmiljöer. Dessa områden ger universitetet bredd, kringsyn och djup. Det är viktigt att finna lämpliga former för att strategiskt utveckla och stödja framgångsrik forskning inom dessa områden.
- Det akademiska samarbetet ska formaliseras och fördjupas. Ett långsiktigt samarbete, nationellt och internationellt, är en förutsättning för en fullgod forskning. Samarbetskravet utgår inte bara ifrån kompetensbehovet utan handlar även om att trygga det framtida rekryteringsunderlaget. Den internationella dimensionen ska ingå som en integrerad del i den reguljära ledningen, styrningen och planeringen av forskningen vid universitetet.
- **Internationalisering** är ett akademiskt ansvar och därmed en central uppgift för samtliga fakultetsnämnder och övriga akademiska enheter.

2. Utbildningsanknuten forskning

En nödvändig förutsättning för att etablera attraktiva utbildningar på avancerad nivå är att det finns väl fungerande forskningsenheter som hållbarar dessa och bedriver undervisning av högsta kvalitet. På detta sätt ska kompletta miljöer skapas och vidareutvecklas. Innovation och samverkan utgör ytterligare faktorer som skapar dynamik i verksamheten.

- Fungerande kompletta miljöer ska bedriva extern samverkan.
- För att ett område ska kunna utvecklas och förnyas är medverkan från studenter nödvändig. Studenters och alumnens bedömningar ska systematiskt efterfrågas.
- Samtliga utbildningsprogram och huvudområden ska ha en väl fungerande forskningsanknytning.

3. Prioritering och nyrekrytering

Högkvalitativa forskningsmiljöer ska stödjas för att kunna vara attraktiva samarbetspartners till de bästa miljöerna nationellt och internationellt och bidra till Örebro universitet som eftertraktad arbetsplats. Parallellt med arbetet att utveckla starka miljöer ska väl fungerande metoder och rutiner utvecklas för att identifiera och stödja framstående forskare. Särskilt bör unga forskare erbjudas goda utvecklingsmöjligheter.

- Vetenskaplig konkurrenskraft kräver satsningar och strategiska rekryteringar. Vid universitetet har gjorts strategiska satsningar för att säkerställa nödvändig nyrekrytering och i syfte att upprätthålla kompetens inom universitetets starka forskningsmiljöer. Särskilda satsningar för ersättnings- och nyrekrytering behöver fortsätta under perioden. Universitetet ska ytterligare förbättra förutsättningarna för att få fram fler kvinnliga forskningsledare.
- Det interna stödet till forskningen utformas så att det bidrar till att de intellektuella och materiella resurserna används så effektivt som möjligt; de bäst fungerande och strategiskt viktiga utbildningarna på forskarnivå och forskningsmiljöerna bör ges möjlighet till optimal utveckling. Detta inkluderar även en ambition att identifiera och stödja särskilt framstående och innovativa individer som bedriver forskning inom universitetets forskningsfält.
- Andelen externa forskningsmedel ska årligen öka. Universitetet betonar även vikten av att yngre forskare kan söka interna forskningsbidrag i konkurrens och vill därmed säkerställa att universitetets bästa forskningsbegåvningar kan få ett extra ekonomiskt stöd för att utveckla sin forskning och sin meritering. Resultaten av den stora satsningen på biträdande lektorer åren 2008–2009 ska följas upp och erfarenheterna tas tillvara i universitetets rekryteringsstrategi och fakultetsnämndernas planeringsarbete.

4. Kunskapsutveckling, tillväxt och kommunikation

Forskningssamverkan med regionala aktörer ska utvecklas, framför allt i syfte att stärka utbildningar med tydlig professionsinriktning.

- Universitetet ska medverka i och stödja aktiviteter som syftar till spridning och nyttiggörande av kunskap och forskningsresultat. Det kan ske dels genom direkta forskningsuppdrag, dels

genom att uppmuntra en förstärkt forskningskommunikation innefattande generell information om forskning och utbildning men också öppna aktiviteter såsom offentliga föreläsningar och deltagande i det fria bildningsarbetet och i olika former av medial medverkan.

- Universitets publika IT-miljö ska vara tillgänglig och användbar för så många som möjligt. Detta ska gälla även för internationella besökare och personer med funktionshinder.
- Universitetet ska utveckla kontakterna med massmedia för att effektivt kunna bemöta efterfrågan på expertkunskap i aktuella frågor, men också för att kunna agera som samhällets kritiska resurs.
- Universitetet ser det som angeläget att tillsammans med berörda kommuner leda den pågående utvecklingen av ”Science Parks” i regionen.

¹ Se avsnittet om hållbar utveckling i 1 kap. 5§ högskolelagen. Vid universitetet finns även *Handlingsplan för miljöarbetet vid Örebro universitet 2008–2010* (dnr CF 10 117/2008).

² En bestämmelse om att jämställdhet mellan kvinnor och män alltid ska iakttas och främjas i högskolornas verksamhet finns i 1 kap. 5§ högskolelagen. Universitetet har också, som arbetsgivare och lärosäte, enligt Diskrimineringslagen (2008:507) att aktivt främja jämställdhet. Örebro universitet har *Jämställdhetspolicy för perioden 2007–2010* (dnr CF 10-79/2007), och *Jämställdhetsplan för 2009-2010* (Dnr CF 16-601/2009).

³ Se *Kvalitetsplan för Örebro universitet*, dnr CF 10-555/2009.

⁴ Bestämmelser om likabehandling av studenter och sökande till högskolan oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder finns i diskrimineringslagen (2008:507). Medarbetare och studenter som deltar i universitetets olika verksamheter har samma rättigheter och skyldigheter, och universitetet är som arbetsgivare, myndighet och lärosäte skyldigt att aktivt arbeta för att diskriminering och trakasserier förhindras, se diskrimineringslagen (2008:507). Se handlingsplanen för breddad rekrytering 2009–2012 (dnr CF 10-743/2008), strategin för mångfaldsarbete (dnr CF 683-2003), handlingsplanen för 2008 gällande lagen om likabehandling av studenter i högskolan och för 2009 gällande diskrimineringslagen (dnr CF 16-556/2008) samt handlingsplanen för 2008-2009 gällande tillgänglighet till universitetets lokaler, verksamhet och information (dnr CF 16-380/2008).

⁵ Riktlinjer för kvalitetssäkring av den högre utbildningen i Europa (*Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*) utarbetade av European Network for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) och fastställda i Bergen 2005.